

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

Кузнєцова Л. В.

“ ___ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 6.030508 «Фінанси та кредит»

за спеціалізацією «Банківська справа»

на тему:

на тему: «Кредитна діяльність комерційного банку»

Виконавець:

студентка кредитно-економічного факультету

Стогнійчук Катерина Олексіївна _____

/підпис/

Науковий керівник:

к. е. н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Сирчин Олександр Леонідович _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2019

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний стан вітчизняної банківської системи характеризується наявністю в портфелях окремих банків великої частки простроченої заборгованості. Тому сьогодні значна увага повинна концентруватися саме на аналізі та оцінці ефективності кредитного портфеля з метою пошуку шляхів досягнення оптимального співвідношення між прибутковістю та ризикованістю. Від структури та якості кредитного портфеля банку значною мірою залежить його стабільність, репутація й фінансовий успіх. Звідси об'єктивно виникає низка завдань з підвищення ефективності кредитного портфеля, що забезпечить компроміс дохідності, ліквідності та прийнятності для банку кредитного ризику.

Проблема кредитування була об'єктом аналізу у роботах таких відомих зарубіжних економістів, як Б. Едвардс, Ж. Матук, Е. Рід, П. Роуз, М. Шульте, К.Д. Якоб та ін. Проблемам кредитування вітчизняної економіки присвятили увагу багато вітчизняних науковців, зокрема: О.В. Васюренко, О.В. Дзюблюк, В.І. Міщенко, А.М. Мороз, Л.В. Кузнєцова, О.В. Пернарівський, М.І. Савлук, Н.Ф. Єфремова, О.В. Золотарьова, В.С. Окрема, О.О. Дутченко, Л.Н. Рябініна, та ін. В роботах зазначених авторів проведено аналіз таких суттєвих елементів теорії кредиту, як сутність кредиту, класифікація форм та видів кредиту, система банківського кредитування, техніка банківського споживчого кредитування, пасивні і активні операції кредитних спілок й інших вагомих елементів механізму кредитування населення на споживчі потреби. Таким чином, необхідність дослідження прибутковості кредитних операцій банків в Україні зумовлена важливістю розробки дієвих механізмів та стимулів.

Метою роботи є аналіз динаміки та ефективності кредитної діяльності комерційних банків України, а також проведення комплексного дослідження особливостей формування вартості та прибутковості банківського кредитування в країні, і на цій основі розроблені теоретико-практичні рекомендації щодо здешевлення вартості кредитних продуктів для позичальників із збереженням

позитивної маржі прибутковості кредитних операцій вітчизняних комерційних банків.

Для досягнення зазначеної мети в роботі було поставлено такі завдання:

- обґрунтувати економічну сутність банківського кредитування та видів кредитних операцій;
- проаналізувати законодавчу базу і можливості регулювання банківського кредитування;
- проаналізувати структуру та динаміку кредитного портфелю банків України;
- проаналізувати динаміку та ефективність кредитної діяльності ПАТ «Банк Восток»
- оцінити світовий досвід управління кредитним ризиком;
- обґрунтувати шляхи вдосконалення кредитної діяльності комерційного банку в сучасних умовах.

Основними завданнями кваліфікаційної роботи є: розглянути теоретичні основи формування кредитного портфеля банку; оцінити динаміку та ефективність кредитних портфелів банків України; обґрунтувати напрями підвищення ефективності кредитного портфеля банків України.

Об'єкт дослідження – кредитна діяльність банків в Україні у сучасних умовах трансформаційних процесів економіки.

Предмет дослідження – динаміка та ефективність кредитного портфеля банків України.

Методи дослідження. У роботі використано сукупність методів наукового пізнання, комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: узагальнення, діалектичний, аналітичний, економіко-статистичні методи. *Інформаційною базою дослідження* є законодавчі та нормативно-правові документи, що регулюють діяльність банківської системи України, нормативні акти та статистичні дані НБУ, наукові праці провідних учених.

ВИСНОВКИ

Здійснене в даній кваліфікаційній роботі дослідження банківського кредитування дає підстави сформулювати наступні узагальнюючі висновки.

1. На основі дослідження підходів до визначення сутності поняття “банківське кредитування”, на наш погляд, найбільш вдалим визначенням поняття банківського кредитування є: економічні відносини між кредитором і позичальником з приводу надання коштів банком підприємству на умовах строковості, платності, повернення, матеріального забезпечення, цільової спрямованості.

2. На основі аналізу підходів до визначення банківського кредитування, можемо виділити його ключові напрямки впливу на економіку держави, а саме: забезпечення рівноваги ринкових структур економіки на конкурентних засадах; сприяння розвитку соціально-економічного та інвестиційного клімату країни; стабілізація ринкових процесів та допомога у подоланні кризових явищ в економіці.

3. Кредитування суб’єктів економіки комерційні банки здійснюють шляхом проведення кредитних операцій, що являють собою форму активних операцій при якій ресурси банку передаються в тимчасове користування позичальнику на таких принципах поверненості, забезпеченості, терміновості, платності та цільового використання.

4. Проаналізувавши діяльність банківської системи, зокрема активи БСУ можна відмітити, що протягом періоду 2016-2019 рр. активи БСУ почали значно збільшуватись, а з ними й кількість виданих кредитів, це говорить про те, що на фінансовому ринку залишаються сильні банки, які примножують свої активи.

5. За аналізований період відбулось зменшення кредитного портфелю, дане зменшення можна пов’язати з наслідками кризових процесів у вітчизняній економіці країни та світу та зменшенням кількості банків. За 2018-2019 рр. кредитний портфель збільшувався, що говорить про те, що на ринку залишаються банки, які збільшують кількість активних операцій.

6. На протязі всього аналізованого періоду ПАТ «Банк Восток» нарощує обсяги ресурсів. структура фінансових ресурсів банку є нераціональною, протягом аналізованого періоду, тому що частка зобов'язань банку складає >90%, що свідчить про агресивну політику банку. Кредитна активність банку нижче, ніж кредитна активність БСУ. Інакше кажучи, банк проводить більш консервативну кредитну політику, ніж в середньому по БСУ. Обсяг кредитного портфеля з початку аналізованого періоду мав тенденцію до збільшення, що свідчить про збільшення обсягів кредитної діяльності, ступеня її ризикованості і агресивності.

7. Одним із головних завдань щодо розвитку банківського кредитування залишається створення законодавчої бази, яка б відповідала прогресивним міжнародним стандартам і враховувала позитивний досвід запровадження відповідного законодавства в інших країнах. Законами що регулюють даний виду кредитування є: Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 року Закон України «Про національний банк України», Закон України «Про споживче кредитування»,

8. Закон України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб", Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», Постанова НБУ №351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями».

9. Аналіз зарубіжного досвіду розв'язання проблем недоброякісних кредитів комерційних банків свідчить, що усунення сумнівної заборгованості з балансів комерційних банків - справа складна і потребує виважених підходів. До того ж, досвід ряду країн із перехідною економікою (Чехія, Угорщина, Польща), що спромоглися суттєво зменшити обсяги безнадійної заборгованості у банківському секторі, доводить, що ефективна практична реалізація програм із поліпшення якості кредитних вкладень банків відбувалася за значної державної підтримки.

10. Ефективність кредитного портфеля банку може бути досягнуте шляхом результативного управління ним. Для цього банкам необхідно розробляти

кредитну політику, яка буде спрямована на мінімізацію рівня ризику над можливою прибутковістю кредитної операції. Цьому сприятиме покращення інформаційного забезпечення у процесі оцінки кредитоспроможності позичальників за рахунок чого знизиться рівень ризиків кредитування і кредитного портфеля банків в цілому.

11. Надання кредитних послуг супроводжується значними ризиками, що підлягають жорсткому контролю та оптимізації з метою запобігання появи негативних наслідків від їх реалізації. Слід відмітити, що ефективність управління кредитним портфелем банку залежить від системності, адекватності способів оцінки кредитного ризику, методів контролю за ним та своєчасності системи реагування з боку банків та регулятора. Банки повинні прагнути самостійно створювати комплексну систему ризик-менеджменту, яка забезпечувала б надійний процес виявлення, оцінки, контролю та моніторингу кредитного ризику з метою його мінімізації на всіх етапах кредитного процесу

12. Використання в українських банках зарубіжного досвіду вдосконалення управління кредитним ризиком має тривати шляхом створення комплексного механізму управління кредитними ризиками, дія якого полягає в страхуванні від імовірних, небажаних відхилень фактичних результатів від прогнозованих за допомогою фінансових інструментів, котрі застосовують у світовій практиці. На нашу думку, в Україні має бути створено незалежні надійні рейтингові агентства або системи кредитних бюро, які вже давно діють за кордоном, і ефективність яких доведена.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Енциклопедія банківської справи України [Текст] / Редкол.: В.С. Стельмах (голова) та ін. – К.: Молодь – Ін Юре, 2001. – 680 с.
2. Банківські операції: підручник [Текст] / За ред. Міщенка, Слав'янської. – К.: Знання, 2006. – 727 с.
3. Гроші та кредит [Текст]: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. / [М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна та ін.]; За заг. ред. М.І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2002. – 598 с.
4. Гроші та кредит [Текст]: Підручник / За ред. проф. Б. С. Івасіва. – К : КНЕУ, 1999. – 404 с.
5. Демківський А. В. Гроші та кредит [Текст]: Навчальний посібник / А. В. Демківський. – К.: Дакор, 2003. – 528 с.
6. Спіфанов А.О. Операції комерційних банків [Текст]: Навчальний посібник / Спіфанов А.О., Маслак Н.Г., Сало І.В. – Суми : ВТД „Університетська книга”, 2007. – 523 с.
7. Фінанси підприємств [Текст]: Підручник / [А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.]; Кер. кол. авт. і наук. ред. проф.. А.М. Поддєрьогін. – 6-те вид., перероб. та допов. – К.: КНЕУ, 2006. – 552 с.
8. Арсанукаева А. С. Кредитный мониторинг как система управления кредитным риском [Текст] / А. С. Арсанукаева // Финансовый менеджмент. – 2008. – № 1. – С. 85-91.
9. Аналітичний огляд Аналіз операційного середовища та загального стану банківської системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.credit-rating.ua/ua/analytics/analytical-articles/12922/>.–08.01.2012 р.
10. Банківська енциклопедія [Текст] / За ред. д-ра. екон. наук проф. А.М. Мороза. – К.: Віпол, 1993. – 680 с.

11. Білик Т.О. Теоретичні аспекти прибутку [Текст] / Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – № 8. – С. 8-13.
12. Беляєва О. Теоретичні засади управління кредитним портфелем комерційного банку [Текст] / О. Беляєва // Вісник Львів. ун-ту. Серія екон. – 2009. – Вип. 41. – С.84-92.
13. Енциклопедія банківської справи України [Текст] / Редкол.: В.С. Стельмах (голова) та ін. – К.: Молодь – Ін Юре, 2001. – 680 с.
14. Гроші та кредит [Текст]: Підручник / За ред. проф. Б. С. Івасіва. – К : КНЕУ, 1999. – 404 с.
15. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа [Текст]: підруч. / О.Д. Вовчак. – К.: Знання, 2008. – 564 с.
16. Джуччі Р. Криза кредитування в Україні: факти, причини та шляхи відновлення / Р. Джуччі, Р. Кірхнер, В. Кравчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/German_advisory_group/2010/PP_03_2010_ukr.pdf
17. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу - <http://www.rada.gov.ua>
18. Закон України « Про споживче кредитування» від 15.11.2016 р. №1734 VIII. Офіційний вісник України. 2016. № 98. Ст. 3180.
19. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 09.02.2019 № 4452-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу - <http://www.rada.gov.ua>
20. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» за станом на 12.07.2001р. № 2664-III. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу - <http://www.rada.gov.ua>
21. Постанова НБУ №351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» від 30.06.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу - <http://www.rada.gov.ua>

- 22.Офіційний сайт Національного банку України / [Електронний ресурс].
Режим доступу - <http://www.bank.gov.ua>
- 23.Кокин, А.С. Оценка лимита риска при кредитовании банками промышленных предприятий с учетом отраслевых и региональных особенностей [Текст]: Учебник / А.С.Кокин, К.Г.Шумкова – Нижний Новгород: НИСОЦ,2009.–180 с.
- 24.Карагодова, О.О. Проблеми оптимізації структури кредитного портфеля комерційного банку [Текст] / О. О. Карагодова, Л. Распутна // Банківська справа. – 2012. – № 2. – С.40–42.
- 25.Бугель, Ю. Основні шляхи вдосконалення сучасних методів оцінки кредитоспроможності позичальника [Текст] / Ю. Бугель // Банківська справа. - 2009. - № 4. - С. 54-59
- 26.Лобозинська С.М. Облік і аудит у банку: навч.посіб. / С.М.Лобозинська — К. : Знання, 2007 . — 630с.
- 27.Кігель В. Про визначення оптимального кредитного портфеля банку в умовах ризику неповернення коштів позичальникам / В. Кігель // Вісник Національного банку України. – 2010. – №1. – С.15–17
- 28.Лаврушин О.И. Банковское дело / О.И. Лаврушин. – М.: Банковский и биржевой научно-консультативный центр, 2005. – 365 с.
- 29.Лупій В.А. Кредитні ризики / В.А. Лупій. - К.: Центр навчальної літератури, 2012. — 153 с.
- 30.Арбузов, С.Г. Банківська енциклопедія [Текст] / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К.: Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с.
- 31.Голуб, В.М. Управління кредитним портфелем комерційного банку [Текст]: Автореф. дис. канд.екон. наук: 08.04.01 / В.М. Голуб; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2004. – 19 с.
- 32.Коробова Г.Г. Банковское дело: навч. посіб. / Г.Г. Коробова. - М.: Экономистъ, 2010. – 751 с.

- 33.Лагутін В.Д. Кредитування: теорія і практика: Навч. посіб. - 3-тє вид., перероб. і доп. - К.: Т-во "Знання", КОО, 2002. - 215 с.
- 34.Аванесова Н.Е. Кредитна політика банківських установ: стратегічні аспекти та ризики / Н.Е. Аванесова, Ю.М. Вознікова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 8. – С. 956-961.
- 35.Дзюблюк, О. Механізм забезпечення якості кредитного портфеля й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в економіці [Текст] / О.Дзюблюк //Журнал європейської економіки - 2010. - № 1. - С.108-125.
- 36.Офіційний сайт Банку Восток / [Електронний ресурс]. – Режим доступу - <https://bankvostok.com.ua>
- 37.Охріменко О. Чи хочуть Українці брати кредити? / [Електронний ресурс] – Режим доступу - <http://www.wmg.lviv.ua>.
- 38.Зінченко В. Підвищення ефективності управління ризиками в умовах активізації споживчого кредитування / В. Зінченко, Г. Карчева // Вісник Національного банку України. — 2007. — № 10. — с. 7-10.
- 39.Коноплицька О.М. Споживче кредитування в Україні та світі: проблеми та перспективи / О.М. Коноплицька // Збірник наукових праць РДГУ. – 2013. - № 2(48). – С. 102-112.
- 40.Лустюк В.В. Стан кредитування фізичних осіб в Україні та світі / В.В. Лустюк // Економічна думка. – 2012. - № 7. – С. 12-28.
- 41.Кисель С. Общественное сознание и развитие банковского дела в современном контексте/ С. Кисель//Всеукраинский весник– № 10. - 2017. – С. 3-7. Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework – Comprehensive Version [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs54.htm>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
- 42.Дзюблюк О. Механізм забезпечення якості кредитного портфеля й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в економіці /

- Олександр Дзюблюк // Журнал європейської економіки. – 2010. – № 1. – С. 108-124.
43. Гайдаржийська О.М. Напрями удосконалення управління кредитним ризиком / О.М. Гайдаржийська, О.Г. Чернікова // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2014. - № 38. – С. 47-50.
44. Стешенко О.Д. Управління кредитним ризиком комерційного банку / О.Д. Стешенко, А.П. Нікітенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. - №42. – С. 327-330.
45. Прийдун Л. Оцінка зарубіжного досвіду мінімізації рівня проблемної заборгованості у кредитних операціях банків / Л. Прийдун // Науковий вісник: Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2011. – № 16. – С. 201–209.
46. Квасницька Р.С. Управління ризиками як елемент забезпечення фінансової стійкості комерційного банку / Р.С. Квасницька, І.В. Хаврусь // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. - № 3. – С. 146-149.
47. Васюренко О.В. Банківський нагляд : [підручник] / О.В. Васюренко, О.М. Сидоренко. – К., 2011. – С. 270–279.
48. Квасницька Р. С. Управління кредитними ризиками в банківській системі / Р. С. Квасницька, Н. В. Кунда // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. - № 6, Т. 2. – С. 245-249.
49. Бобиль В. Сучасний ризик–менеджмент у банківській діяльності: теоретичний аспект / В. Бобиль // Вісник Національного банку України. – 2008. – №11 . – С. 28–32.
50. Бугель Ю. Основні методологічні шляхи вдосконалення сучасних методів оцінки кредитоспроможності позичальника / Ю. Бугель // Банківська справа. – 2007. –№4. – С. 54-59.
51. Глибокий В. Сучасні підходи до оцінки кредитного ризику банку / В. Глибокий // Вісник КНТЕУ. - 2008. - № 3 - С.101-110.
52. Гарбар Ж.В. Управління кредитним ризиком комерційного банку / Ж.В. Гарбар, Л.В. Стафійчук // Вісник КНТЕУ. – 2009. - №1. - С.34-39.

- 53.Кунцевич В.О. Аналіз сучасного методологічного забезпечення оцінки ризиків, пов'язаних із кредитуванням підприємств / В.О. Кунцевич // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №11. – С. 80-86.
- 54.Малахова О. Напрями оптимізації роботи банків щодо управління кредитним ризиком / О. Малахова // Світ фінансів. - 2008. - № 2(15). - С.101-112.
- 55.Демчик І. Управління кредитним ризиком / І. Демчик // Банківський менеджмент. – 2008. – №8. – С. 5.
- 56.Серик Ю. В. Управління кредитним портфелем банку / Ю. В. Серик / Економіка і управління. - 2012. - № 4. - С. 75
- 57.Чуб П. М. Підходи до управління кредитним портфелем комерційного банку: автореф. дис. канд. екон. наук: спец.08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / Чуб Павло Михайлович. - Київ, 2003. – С.1
- 58.Міщенко, В. Реструктуризація кредитів в умовах кризи: світовий досвід і можливості застосування в Україні [Текст] / В. Міщенко, В. Крилова, М. Ніконова // Вісник Національного Банку України. – 2009. - №5. – С. 12-17.
- 59.Аванесова Н.Е. Кредитна політика банківських установ: стратегічні аспекти та ризики / Н.Е. Аванесова, Ю.М. Вознікова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 8. – С. 956-961.
- 60.Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями// Постанова Правління Національного банку України 30.06.2016 № 351 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>
- 61.Рогожнікова Н. В. Аналіз стану та динаміки кредитної діяльності банків України / Н. В. Рогожнікова // Фінансовий простір. - 2012. - № 1 (15). - С. 34.
- 62.Звіт про фінансову стабільність//Національний банк України// Висуск№4(грудень 2017 рік) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document;jsessionid=D82D3E8B8CCBF5C80B239591C9D9BD3B?id=50604896>

63. Григораш, Т. Ф. Банківське кредитування в Україні: сучасний стан, основні проблеми та шляхи їх вирішення [Текст] / Т. Ф. Григораш, С. С. Пільгуй // Економічний простір. – №62. – 2012. – С. 119-124.
64. Коваленко В.В. Діагностика кредитного ризику та його вплив на кредитну активність банків України/ В. В. Коваленко, О. М. Зверяков, Д. С. Гайдукович // Фінанси України – 2016 р. – №2 – с.84-98
65. Панова, Г.С. Напрями вдосконалення роботи банків України з проблемними активами в посткризовий період [Текст] / Г.С. Панова // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 4. – С. 35–46.
66. Пашков, А.И. Оценка качества кредитного портфеля [Текст] / А.И Пашков // Деньги и кредит. – 2010. – № 5. – С. 29–30.